

LITERATUUR

- Bergh, H. van den, & Kuhlemeier, H. (1990). De haalbaarheid van eindtermen voor de basisvorming. *Pedagogische Studiën*, 67, 1-15.
- Deunk, M. (2010). Zijn juf dacht dat ook al. *Didactief*, 40(8), 15-17.
- Expertgroep Doorlopende Leerlijnen (2008). *Over de drempels met rekenen*. Enschede: SLO.
- Expertgroep Doorlopende Leerlijnen (2009). *Een nadere beschouwing, over de drempels met taal en rekenen*. Enschede: SLO.
- Expertisecentrum Nederlands (2010). *Doorlopende leerlijnen taal basisonderwijs*. Nijmegen: Radboud Universiteit.
- Gelderen, A. van (2010). *Leerstoflijnen beschreven*. Uitwerking van het referentiekader Nederlandse taal voor het schrijfonderwijs op de basisschool. SLO: Enschede.
- Inspectie van het Onderwijs (2010). *Het onderwijs in het schrijven van teksten*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Inspectie van het Onderwijs (2012). *Focus op schrijven. Het onderwijs in het schrijven van teksten (stellen)*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Kuhlemeier, H., Til, A. van, Feenstra, H. & Hemker, B. (2013). *Balans van de schrijfvaardigheid in het basis- en speciaal basisonderwijs 2 (PON-reeks nummer 53)*. Arnhem: Cito.
- Noord, L., & Glopper, K. de (2013). Met coole groeten. *Didactief*, 43(1), 48-49.
- Roeleveld, J. & Béguin, A. (2009). *Normering van referentieniveaus in het basisonderwijs*. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut
- Roeleveld, J. & Ledoux, G. (2010). Ali haalt de norm niet. School kan niks met referentieniveaus. *Didactief*, 40(8), 14-17.

HANS KUHLEMEIER is onderzoeker bij Cito. Hij promoveerde op de validiteit van de meting van taalvaardigheid, taalattituden en taalactiviteiten in periodiek peilingsonderzoek en doet nu onderzoek naar taalvaardigheid Nederlands en het functioneren van de centraal schriftelijke en praktische examens in het voortgezet onderwijs. E-mail: hans.kuhlemeier@cito.nl

ALMA VAN TIL werkt bij Cito op de afdeling primair en voortgezet onderwijs. Ze houdt zich bezig met toetsconstructie, projectleiding en onderzoek op het gebied van de moderne vreemde talen en Nederlands. E-mail: alma.vantil@cito.nl

HUUB VAN DEN BERGH is sinds 2005 bijzonder hoogleraar toetsing en didactiek van het taalonderwijs van Levende Talen. Hij promoveerde op de validiteit van de examens Nederlands vbo/mavo en doet nu onder andere onderzoek naar de manier waarop taalvaardigheden gemeten kunnen worden en de cognitieve processen die daarbij betrokken zijn. E-mail: Huub.vandenBergh@let.uu.nl

GESIGNALEERD

Kristi Jauregi Ondarra, *Leren van vreemde talen in een veranderende wereld*. Lectorale rede, in verkorte vorm uitgesproken bij de installatie als lector 'Vreemdetalendidactiek in een veranderende leeromgeving' in het educatieve domein van Fontys, op 17 januari 2014. Te downloaden via: <http://fontys.nl/Over-Fontys/Fontys-Lerarenopleiding-Tilburg/Onderzoek/Lectoraat-Vreemdetalendidactiek-in-veranderende-leeromgeving.htm>

Hoe kan het vreemdetalenonderwijs aansluiten bij de behoeften van leerlingen, docenten en lerarenopleiders in de 21e eeuw? Deze vraag staat centraal in de lectorale rede die Kristi Jauregi uitsprak bij haar installatie als lector bij Fontys Hogescholen op 19 januari 2014.

Toekomstige ontwikkelingen

Jauregi signaleert een aantal vaardigheden en competenties die essentieel zijn voor burgers nu en in de nabije toekomst, zoals het belang om ICT-geletterd te zijn, om verschillende vreemde talen te beheersen en om met interculturele verschillen en overeenkomsten om te kunnen gaan. Het moderne vreemdetalenonderwijs heeft hier de afgelopen jaren al deels op ingespeeld. Zo komen internationalisering en uitwisseling van leerlingen, studenten en docenten steeds vaker voor, in alle sectoren van het onderwijs. Daarnaast groeit het aantal scholen voor voortgezet onder-

wijs waar tweetalig onderwijs wordt gegeven, een vorm van onderwijs waarbij minimaal de helft van de lessen in de onderbouw in de doeltaal (veelal Engels) wordt gegeven. Ten derde is vroeg vreemdetalenonderwijs in opmars. Basisscholen hebben de keuze om al vanaf de onderbouw Engels of een andere vreemde taal aan te bieden.

Vakdidactische vernieuwingen

Jauregi benadrukt dat er, om voor te bereiden op deze ontwikkelingen, vijf vakdidactische vernieuwingen plaats zouden moeten vinden in het mvt-onderwijs en op de lerarenopleidingen. Ten eerste is er meer aandacht nodig voor de productieve taalvaardigheden, zoals gespreks- en schrijfvaardigheid. Internationalisering moet ook een nieuwe impuls krijgen, door naast de gebruikelijke uitwisselingen ook ICT en nieuwe media in te zetten voor internationale contacten. Ten derde wordt het taalgebruik van de native speaker steeds minder als enige norm beschouwd. Talen, en dan met name het Engels, worden steeds meer gebruikt als lingua franca in een interculturele context waarin geen van de sprekers de lingua franca als moedertaal beheerst. In de vreemdetalendidactiek wordt interactie met de native speaker van oudsher als standaard gehanteerd. Deze opvatting is ook verankerd in bijvoorbeeld het Europees Referentiekader, dat in enkele gevallen de mate waarin een moedertaalspreker de uitingen van de leerde kan volgen als niveau-indicator hanteert. De lingua franca-benadering gaat uit van

interculturele sprekers en bereidt leerlingen beter voor op het gebruik van vreemde talen in internationale en interculturele communicatie (Kohn, in press). Als vierde vernieuwing noemt Jauregi het belang van interculturele competentie, de culturele context waarin de doeltaal wordt gebruikt en de leerder als interculturele spreker. De vraag is op welke manier het onderwijs taal en cultuur kan samenvoegen om interculturele competentie van leerlingen te bevorderen. De vijfde vernieuwing die Jauregi signaleert, is het betekenisvol toepassen van ICT en social media op school en in de lerarenopleiding. Leerlingen vinden het vanzelfsprekend om social media te gebruiken, maar het onderwijs blijft hierin achter. Naast lessen in mediawijsheid en netiquette is het belangrijk om ICT en social media vakdidactisch in te bedden, zodat het moderne vreemdetalenonderwijs betekenisvoller wordt en zich meer kan toespitsen op de persoonlijke behoeften van de leerlingen. Het onderwijs zal in die zin steeds meer blended worden, waarbij ICT, social media en andere leermiddelen gecombineerd worden om het leerproces te optimaliseren.

Theoretisch kader

Hoe kunnen deze ontwikkelingen op een betekenisvolle manier geïntegreerd worden in het moderne vreemdetalenonderwijs? Jauregi gaat uit van het sociaal-constructivisme, waarin interactie met anderen wordt beschouwd als een voorwaarde om te kunnen leren. Leerders construeren kennis door samen te werken in betekenisvolle en relevante leeromgevingen (Vygotsky, 1978). Om het leren van een vreemde taal te bevorderen, moet een dergelijke leeromgeving aan een aantal specifieke kenmerken voldoen (Westhoff, 2007). Het is belangrijk dat leerders veel begrijpelijk en gevarieerd taalaanbod verwerken, waarbij ze aandacht besteden aan zowel de betekenis als de vorm van de doeltaal. Daarnaast moeten ze in staat

gesteld worden om zelf taal te produceren. Betekenisonderhandeling in interactie met anderen bevordert het verwerven van nieuwe elementen en ook het consolideren van al bestaande taalkennis. Het leren van om compenserende strategieën is belangrijk wanneer kennis van leerlingen tekort schiet. Betekenisvolle en authentieke communicatie in de doeltaal vindt bij voorkeur plaats in een interculturele context, die de leerlingen stimuleert om interculturele taalgebruikers te worden (Byram, 2010).

Telecollaboration: digitale communicatie en interculturele taalvaardigheid

Jauregi presenteert telecollaboration als een didactische aanpak waarin interculturele competentie, internationalisering en aandacht voor productieve taalvaardigheden worden ingebed in rijke en authentieke taken, uitgevoerd in digitale leeromgevingen. Telecollaboration wordt ook wel online interculturele uitwisseling genoemd (OIU) genoemd (O'Dowd, 2007). In een dergelijke setting werken leerlingen uit verschillende landen samen aan specifieke taken of projecten, bijvoorbeeld via videocommunicatie of in 3D virtuele werelden als Second Life. In de meeste gevallen is er sprake van een lingua franca-context, waarin alle deelnemers communiceren in de taal die ze aan het leren zijn. In Nederland is een aantal telecollaboration-projecten beschikbaar, zoals TILA, NIFLAR, My schools network, eTwinning, Euroversity en Intent. In NIFLAR (Networked Interaction in Foreign Language Acquisition Research) voeren studenten wekelijks taken samen met docenten in opleiding door middel van videocommunicatie of in Second Life. Naast veelvuldig doeltaalgebruik en zeer gerichte feedback, roepen deze taken ook reflectie op culturele verschillen en overeenkomsten op. Flankerend onderzoek bij het NIFLAR-project heeft aangetoond dat telecollaboration zorgt voor meer motivatie (Jauregi et al.,

2012), een betere gespreks- en schrijfvaardigheid (Jauregi et al., 2013) en een grotere bewustwording van interculturele verschillen en overeenkomsten (Jauregi & Canto, 2012). Jauregi pleit er dan ook voor om telecollaboration een plaats te geven in het onderwijs en de lerarenopleidingen.

MACHTELD MOONEN

LITERATUUR

- Byram, M. (2010). Conceptualising intercultural (communicative) competence and intercultural citizenship. In J. Jackson (Ed.). *The Routledge handbook of language and intercultural communication*. 85-97. Londen: Routledge.
- Jauregi, K., & Canto, S. (2012). Impact of native-nonnative speaker interaction through video communication and Second Life on students' intercultural communicative competence. In L. Bradeley & S. Thouësnny (Eds.). *CALL: using, learning, knowing*. 151-156. Dublin: Research Publishing Net.
- Jauregi, K., Graaff, R. de, Bergh, H. van den & Kríž, M. (2012). Native & non-native speaker interaction through video-web communication, a clue for enhancing motivation. *CALL Computer Assisted Language Learning Journal*, 25(1), 1-19.
- Jauregi, K., Melchor-Couto, S., & Vilar, E. (2013). The European project TILA. In L. Bradeley & S. Thouësnny (Eds.). *20 years of Eurocall: Learning from the past, looking into the future*. 123-129. Dublin: Research Publishing Net.
- Kohn, K. (in press). A pedagogical space for English as a Lingua Franca in the English classroom. In Y. Bayyurt en S. Akcan (Eds.) (in press). *Current perspectives on pedagogy for EFL*. De Gruyter Mouton.
- O'Dowd, R. (Ed.) (2007). *Online intercultural exchange*. Clevedon: Multilingual Matters.

Vygotsky, L. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes* (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, E. & Souberman Eds. & trans.). Cambridge, MA: Harvard University Press.

Westhoff, G. (2007). *Een schijf van vijf voor het vreemdetalenonderwijs*. Enschede: NaB-MVT.

www.etwinning.net

www.euroversity.eu

www.intent-project.eu

www.myschoolsnetwork.com

www.niflar.eu

www.tilaproject.eu